

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.33>**Т. М. Фоменко**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного університету

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті розкрито засади використання інтернет-ресурсів під час вивчення української мови як іноземної. Охарактеризовано дидактичні можливості інтернет-технологій, доцільність їх впровадження на заняттях з української мови як іноземної. Наголошується, що інтернет-технології можуть використовуватися на заняттях із метою пошуку додаткової інформації з теми, що вивчається, для збирання даних з метою створення мультимедійної презентації, з метою перевірки рівня знань студентів – робота з різноманітними онлайн-тестами, для роботи з онлайн-словниками тощо. Окреслено низку дидактичних завдань, що розв'язуються під час застосування ресурсів мережі Інтернет під час вивчення української мови як іноземної, як-от: формування компетенцій з усіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, письма, усного мовлення; формування й поглиблення, розвиток фонетичних, лексичних, граматичних компетенцій; формування у студентів стійкої мотивації, інтересу до вивчення української мови; розширення світогляду студентів тощо. Визначено переваги застосування інтернет-ресурсів під час вивчення української мови як іноземної: можливість вибору найбільш зручної для візуального сприйняття форми подання інформації (текстова, графічна), наявність аудіосупроводу ілюстрованого матеріалу, тематичне розбиття, можливість вибору рівня складності, авторський підхід до моніторингу набутих знань, можливість вивчення мови у зручний час і будь-де. Здійснено аналіз ресурсів мережі Інтернет щодо інтеграції у процес навчання української мови різноманітних сайтів навчального призначення. Розглянуто можливості та практичне значення використання основних навчальних вебсайтів для вивчення української мови як іноземної. Зазначається, що завдяки використанню сайтів реалізуються всі основні принципи дидактики: доступність, індивідуалізація, наочність, свідомість і активність. У результаті дослідження встановлено, що застосування зазначених інтернет-ресурсів оптимізує освітній процес і створює ефективні умови для іншомовної підготовки іноземних студентів.

Ключові слова: інтернет-ресурси, українська мова як іноземна, іноземні студенти, мережа Інтернет, вебсайт, інтернет-технології.

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах всесвітньої глобалізації нові інформаційні технології інтенсивно впроваджуються в усі сфери нашого життя, зокрема в освітній процес. Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [1] пріоритетом розвитку вищої освіти стає впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. З огляду на це питання розвитку методики використання інформаційних технологій і ресурсів Інтернет під час вивчення української мови як іноземної набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему використання інформаційних технологій і мережі Інтернет у процесі навчання іноземної мови у своїх наукових працях розглядає багато вчених, зокрема: І. Костікова, Р. Мільруд, Є. Полат, В. Сафонова, П. Сисоєв, О. Ходакевич та інші.

Питанням визначення найбільш ефективного використання інтернет-ресурсів у навчанні української мови іноземних студентів присвячено наукові розвідки О. Вдовіної, І. Кочан, Т. Скорбач, Л. Роман, Г. Темник та інших учених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В останніх дослідженнях було висвітлено певний досвід використання інтернет-ресурсів у процесі навчання різних аспектів української мови як іноземної [4–6]. Зокрема, дослідниця О. Вдовіна зробила спробу систематизувати, згрупувати та проаналізувати інтернет-ресурси для вивчення української мови, а також окреслила переваги використання мультимедійних засобів. Проте нерозв'язаним залишається аналіз використання навчальних сайтів у процесі вивчення української мови як іноземної.

Метою статті є аналіз дидактичних можливостей інтернет-ресурсів, зокрема навчальних сайтів, доцільність їх використання у процесі викладання української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Застосування Інтернету в освітньому процесі закладів вищої освіти є вимогою сьогодення: сучасне покоління студентів потребує нових способів подання інформації. Нині студент повинен мати: безперешкодний доступ до різноманітних джерел інформації через використання інтернет-ресурсів;

уміти швидко та якісно обробляти великі обсяги інформації, оптимально обираючи інтернет-ресурси; уміти на основі наявних знань генерувати нові знання та використовувати їх у професійній діяльності.

Викладання української мови як іноземної має відповідати вимогам часу, спиратися на останні досягнення, прогресивні здобутки науки та техніки. Сьогодні одним із джерел отримання інформації є мережа Інтернет, проте ресурси мережі розглядаються здебільшого як додаткові. Сучасні інтернет-технології WEB 2.0 мають великий потенціал щодо навчання іноземної мови. Широкий розвиток комп'ютерних технологій, зокрема Інтернету, зумовив потребу у створенні цифрового формату навчальних матеріалів: електронних підручників, вебсайтів, спрямованих на вивчення української мови як іноземної. Інтернет-технології можуть використовуватись на заняттях із метою пошуку додаткової інформації з теми, що вивчається, для збирання даних для створення мультимедійної презентації, з метою перевірки рівня знань студентів – робота з різноманітними онлайн-тестами, для роботи з онлайн-словниками тощо.

Останніми роками дедалі частіше постає питання про застосування ресурсів Інтернету для вивчення іноземних мов. Як стверджують науковці, інтернет-ресурси допомагають на заняттях з іноземної мови реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечити індивідуалізацію і диференціацію навчання, урахувати здібності студентів, їхній рівень навченості, схильності, інтересів тощо [2].

У педагогіці під інтернет-ресурсами розуміють текстові, аудіо- та візуальні матеріали з різної тематики, спрямовані на розвиток комунікативно-когнітивних умінь студентів здійснювати пошук, відбір, класифікацію, аналіз та узагальнення інформації [3]. Перед викладачем постає завдання відібрати ті ресурси мережі Інтернет, які можуть бути корисними під час вивчення іноземної мови. Створення навчальних ресурсів для функціонування в Інтернеті та систематизація тих матеріалів, які вже розміщено у всесвітній мережі, залишаються актуальними питаннями для української лінгводидактики [4].

На нашу думку, застосування інтернет-ресурсів є одним із важливих додаткових методів під час вивчення української мови як іноземної. Основною метою навчання іноземних студентів української мови є розв'язання комунікативних завдань професійної сфери та використання іноземної мови як інструмента в цій діяльності. Тому викладачі шукають і застосовують на практиці нові методи розв'язання поставлених завдань, використовуючи комп'ютерні технології, зокрема інтернет-ресурси, у процесі вивчення української мови як іноземної.

Зазначимо, що можливості Інтернету розкриваються повніше під час використання його з навчальною метою, як-от: спеціальні тренувальні вправи для дистанційного вивчення іноземної мови, тестування в онлайн-режимі, виконання творчої роботи тощо. Величезна інформаційна місткість інтернет-технологій дає змогу подати й узагальнити значно більший обсяг навчального матеріалу, який засвоюють студенти за одне практичне заняття [5].

На заняттях української мови як іноземної за допомогою ресурсів мережі Інтернет можна розв'язувати цілу низку дидактичних завдань, а саме: формувати компетенції з усіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, читання, письма, усного мовлення; формувати й поглиблювати, розвивати фонетичні, лексичні, граматичні компетенції; формувати у студентів стійку мотивацію, інтерес до вивчення української мови; розширювати світогляд студентів тощо.

Перевагами застосування інтернет-ресурсів під час вивчення української мови як іноземної є можливість вибору найбільш зручної для візуального сприйняття форми подання інформації (текстова, графічна), наявність аудіосупроводу ілюстрованого матеріалу, тематичний поділ, можливість вибору рівня складності, авторський підхід до моніторингу набутих знань, можливість вивчення мови у зручний час і будь-де.

Інтернет-ресурси для вивчення української мови дослідники [6] поділяють на такі групи:

1. Мобільні додатки для вивчення української мови.
2. Безплатні онлайн-курси.
3. Інтернет-платформи.
4. Сайти.
5. Ютуб-канали.
6. Сторінки в соціальних мережах.
7. Інтернет-форуми.

Для ефективного навчання української мови як іноземної найбільш доцільним, на нашу думку, є використання різноманітних сайтів. Вебсайти пропонують різні навчальні матеріали й допомагають іноземним студентам самостійно і швидко знаходити необхідну інформацію українською мовою. Відстань і час уже не є перешкодою: студент має доступ до інформації цілодобово, може вибирати, що й коли вивчати. Особиста зацікавленість сприяє досягненню спільної мети студента й викладача. Завдяки використанню сайтів реалізуються всі основні принципи дидактики: доступність, індивідуалізація, наочність, свідомість і активність.

У мережі Інтернет представлено сайти лексичного, лінгвокраєзнавчого, граматичного характеру тощо. Проаналізуємо основні сайти, які можна використовувати на практичних заняттях із української мови як іноземної, а також під час виконання студентами самостійної роботи.

1. <http://www.ukrainianlessons.com> – це веб-сайт, створений українським філологом, досвідченим викладачем, який прагне зробити вивчення української мови легким і прийнятним для іноземців. На сайті представлено безплатні подкасти й тексти. Іноземні студенти мають можливість слухати уроки на різних платформах: Apple Podcasts, Spotify, Android, Podbean, Google Podcasts, Overcast App. Сайт призначений і для початківців, і для тих, хто прагне вдосконалити свої знання. Зокрема, іноземні студенти можуть вибрати рівень володіння українською мовою (Beginner to Elementary; Elementary to Intermediate; Intermediate to Advanced; Advanced; Advanced #2).

Навчальні матеріали містять аудіоепізоди та блог із корисною інформацією на різноманітні теми. Для передачі інформації використовуються різні засоби та способи: музика, відео, малюнки; також даються корисні поради та лайфхаки, щоб зробити процес вивчення української мови більш прийнятним.

Кожен урок складається з чотирьох частин:

1) діалог або текст українською мовою (наприклад, діалог «У продуктовому магазині»);

2) докладні пояснення англійською мовою граматичних тем (наприклад, вживання родового відмінка на основі лексики «Їжа» із прослуханого діалогу);

3) невелика усна вправа;

4) культурна інформація.

Також раз на тиждень виходять аудіоуроки. Прослуховуючи тематичні уроки (епізоди) на сайті, іноземні студенти вдосконалюють свої навички з аудіювання, граматичні навички, тренують вимову та інтонацію, поповнюють свій словниковий запас. Окрім того, студенти мають можливість ознайомитися з історією України, національно-культурними традиціями та звичаями українського народу, особливостями українського мовленнєвого етикету тощо. Блог пропонує також як сучасні, так і народні пісні з перекладом. Під час прослуховування студенти можуть звертатися до стенограми, яка додається до аудіозапису.

2. Сайт <http://www.internetpolyglot.com>. На цьому сайті можна обирати мову для пояснення українських слів. Лексика поділена на тематичні блоки: «Їжа, ресторани, кухня», «Гроші, покупки», «Місто, вулиці, транспорт» тощо. Крім того, представлені теми присвячено різним частинам мови. До кожного слова з вибраної теми надається малюнок, а також аудіозапис для багаторазового прослуховування. Після перегляду всіх слів теми можна пройти тестування. Для кращого засвоєння лексики студентам пропонуються три види гри («Малюнки», «Вгадай», «Надрукуй»). Програма запам'ятовує результати гри та використовує дані, щоби тренувати більш інтенсивно з метою кращого засвоєння незнайомих слів.

3. Сайт <http://www.hosdelgi.com> – це словниковий тренажер. Ресурс пропонує безплатні уроки та вправи для тих, хто прагне вивчити іноземну мову (українську, англійську, німецьку, французьку, китайську, італійську тощо). Студентам презентуються 10–12 слів (іменники, прикметники, числівники, дієслова тощо), які оновлюються щодня. Ресурс складається з різних блоків вправ: «Слухайте та запам'ятовуйте» (надається аудіо-запис для багаторазового прослуховування нових слів), «Зберіть слово» (пропонується зібрати слово з окремих літер), «Зберіть фразу» (пропонується зібрати фразу з окремих слів). Отже, іноземні студенти не тільки поповнюють свій словниковий запас, але й тренують навички письма та граматичні навички.

4. Онлайн-платформа Speak Ukrainian. Сайт доступний за посиланням <http://www.SpeakUkraine.net>. На сайті для вивчення пропонується 25 найчастіше вживаних тем, майже 100 уроків української мови за рівнями знань А1-А2 та В1-В2. Подано вправи, тестові завдання тощо. На порталі є також посилання на електронні ресурси, підручники з української мови для іноземців, мобільні додатки, які допомагають вивчити українську мову.

Зазначимо, що студенти спочатку засвоюють не лексику, а репліки діалогу, які, потім перебуваючи та правильно komponуючи, графічно відтворюють, передають у живому усному мовленні через звукозапис. Застосування таких методів у формуванні мовленнєвих навичок сприяє зацікавленості іноземних студентів, вчить їх мислити українською мовою.

Також відкриті джерела пропонують вебсайти, які допоможуть опанувати необхідну лексику для типових життєвих ситуацій:

– Learn Ukrainian <http://languages.org/ukrainian.php>. Сайт призначений для початківців, для тих, хто планує подорожувати Україною. На сайті представлено для вивчення найбільш уживані слова (120 слів), популярні типові фрази (50 речень), граматичні правила та структури (50 слів). Для перевірки засвоєння інформації уроку також пропонуються словниковий тренажер (налічує 220 флешкарток), онлайн-вікторина (складається з 25 питань) за категоріями «Слова», «Фрази», «Граматика», «Усе». На сайті представлено 10 порад щодо вивчення іноземної мови.

– Loecsen <http://www.loecsen.com/en/learn-ukrainian>. Вебсайт для вивчення основ української мови. На сайті пропонуються слова, вирази, практичні висловлювання щоденного вжитку із 17 найчастіше вживаних тем («Сім'я», «Числа», «Кольори», «Готель», «Ресторан», «Транспорт» тощо). Представлені матеріали доступні не тільки українською, але й рідною мовою користувача. Матеріали представлено в аудіо- й текстовій версіях. Пропонуються прості кумедні картинки, що

описують ситуацію. Також можна пройти онлайн-тести, щоб перевірити знання з вивчених тем.

– Funky Ukrainian <http://www.funkyukrainian.com>. На сайті пропонується вивчення української мови шляхом запам'ятовування найбільш поширених слів і виразів на основі прослуховування та повторення фраз. Слова та вирази розділено на три блоки: «Вразити» – представлені фрази, що додають спонтанності в розмову (здивування, ввічливість, гнів, сленг тощо). Наведені фрази є характерними для повсякденної, живої української мови. Блок «Любов» – пропонуються фрази, необхідні для романтичних стосунків, висловлення захоплення, турботи, щирості. Блок «Словник» призначений для збагачення словникового запасу. У ньому представлено слова з найбільш уживаних тем: «Овочі», «Фрукти», «Одяг», «Місто», «Професії» тощо.

Як стверджують науковці, використання у процесі навчання інтернет-технологій (порівняно із традиційними) сприяє розвитку у студентів не тільки навичок, важливих для вдосконалення мови, але й додаткових умінь і стратегій, пов'язаних із розумовими операціями: аналізом, синтезом, абстрагуванням, ідентифікацією, порівнянням, зіставленням, вербальним і змістовним прогнозуванням, тестуванням тощо [7].

Висновки і пропозиції. Інтернет надає безліч можливостей для підвищення якості процесу навчання української мови як іноземної та самостійної діяльності іноземних студентів. Використання інтернет-ресурсів допомагає значно оптимізувати освітній процес і створювати ефективні умови для іншомовної підготовки іноземних студентів.

Список використаної літератури:

1. Указ Президента України від 25 червня № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.». URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
2. Костікова І.І., Безбавна Г.І. Використання інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. праць. Харків, 2018. Вип. 59. С. 76–83.
3. Сысоев П.В., Евстигнеев М.Н. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных интернет-технологий : учебно-методическое пособие. Москва, 2010. 182 с.
4. Темник Г.Д. Інтернет-ресурси з української мови у системі навчально-методичного забезпечення українських освітніх закладів діаспори. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Вип. 23. 2015. С. 146–151.
5. Роман Л.А. Переваги використання інтернет-ресурсів у викладанні української мови як іноземної. URL: <http://intkonf.org/roman-l-a-perevagi-vikoristannya-internet-resursiv-uvikladanni-ukrayinskoyi-movi-yak-inozemnoyi>.
6. Вдовіна О.О. Аналіз інтернет-ресурсів для вивчення української мови як іноземної. *Молодий вчений*. 2020. № 7.1 (83.1). С. 28–31.
7. Ходакевич О.Г. Використання інтернет-ресурсів для підвищення ефективності навчання іноземної мови для професійного спілкування у студентів-економістів. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Лінгвокультурний дискурс у парадигмі професійної освіти»*, м. Київ, 5 березня 2015 р. Київ : КНЕУ, 2015. С. 633–639.

Fomenko T. Applying Internet resources during learning Ukrainian as a foreign language

The article deals with the principles of using Internet resources when learning Ukrainian as a foreign language. The didactic possibilities of Internet technologies, the expediency of their implementation at Ukrainian as a foreign language classes are characterized. It is emphasized that Internet technologies can be used at classes to find additional information on the topic being studied, to collect data to create a multimedia presentation, to check the level of knowledge of students – work with various online tests, for work with online dictionaries, etc. A number of didactic tasks which are solved when using Internet resources during the study of Ukrainian as a foreign language are outlined, such as: formation of competencies in all types of speech activity – listening, reading, writing, speaking; formation and deepening, development of phonetic, lexical, grammatical competencies; formation of students' stable motivation, interest in learning the Ukrainian language; expanding the worldview of students, etc. The advantages of using Internet resources when learning Ukrainian as a foreign language are determined: the ability to choose the most convenient for visual perception form of information (text, graphics), the presence of audio accompaniment of illustrated material, thematic division, the ability to choose the level of complexity, author's approach to monitoring knowledge, the ability to learn the language at a convenient time and anywhere. The analysis of Internet resources on the integration of various educational sites into the process of learning the Ukrainian language has been carried out. The possibilities and practical significance of using the main educational web sites for learning Ukrainian as a foreign language are considered. It is noted that due to the use of sites all the basic principles of didactics are realized: accessibility, individualization, clarity, consciousness and activity. As a result of the research it was found out that the use of these Internet resources optimizes the educational process and creates effective conditions for foreign language training of foreign students.

Key words: Internet resources, Ukrainian as a foreign language, foreign students, Internet network, web site, Internet technologies.